

Automaták irányítása

Iván Szabolcs

2009. szeptember 22.

Véges automaták

Automata

Automata: egy $M = (Q, A, \delta)$ hármass, ahol

- Q a véges, nemüres **állapothalmaz**;
- A a véges, nemüres **input ábécé**;
- $\delta : Q \times A \rightarrow Q$ az **átmenetfüggvény**.

$q \cdot u$

A szokott módon δ kiterjeszhető egy $\delta : Q \times A^* \rightarrow Q$ leképezéssé.

$\delta(p, u)$ helyett egyszerűen $p \cdot u$ vagy pu szerepel majd, ha δ egyértelműen kiderül a környezetből.

Pu

Ha $P \subseteq Q$ és $u \in A^*$, legyen $Pu = \{pu : p \in P\}$.

Véges automaták

Automata

Automata: egy $M = (Q, A, \delta)$ hármass, ahol

- Q a véges, nemüres **állapothalmaz**;
- A a véges, nemüres **input ábécé**;
- $\delta : Q \times A \rightarrow Q$ az **átmenetfüggvény**.

$q \cdot u$

A szokott módon δ kiterjeszhető egy $\delta : Q \times A^* \rightarrow Q$ leképezéssé.

$\delta(p, u)$ helyett egyszerűen $p \cdot u$ vagy pu szerepel majd, ha δ egyértelműen kiderül a környezetből.

Pu

Ha $P \subseteq Q$ és $u \in A^*$, legyen $Pu = \{pu : p \in P\}$.

Véges automaták

Automata

Automata: egy $M = (Q, A, \delta)$ hármas, ahol

- Q a véges, nemüres **állapothalmaz**;
- A a véges, nemüres **input ábécé**;
- $\delta : Q \times A \rightarrow Q$ az **átmenetfüggvény**.

$q \cdot u$

A szokott módon δ kiterjeszhető egy $\delta : Q \times A^* \rightarrow Q$ leképezéssé.

$\delta(p, u)$ helyett egyszerűen $p \cdot u$ vagy pu szerepel majd, ha δ egyértelműen kiderül a környezetből.

Pu

Ha $P \subseteq Q$ és $u \in A^*$, legyen $Pu = \{pu : p \in P\}$.

Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányítás (J. Černý, 1964.)

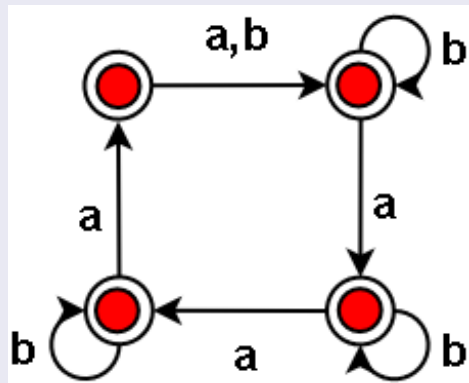
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányítás (J. Černý, 1964.)

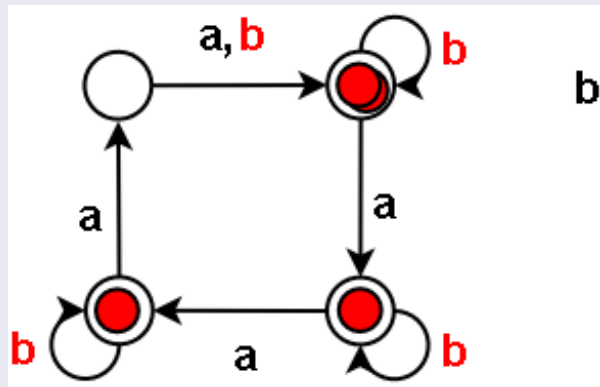
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányítás (J. Černý, 1964.)

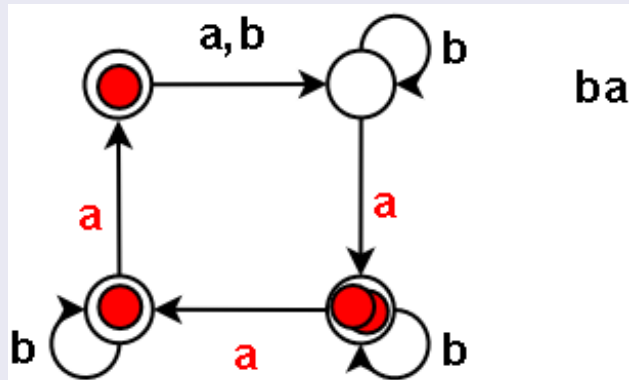
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányítás (J. Černý, 1964.)

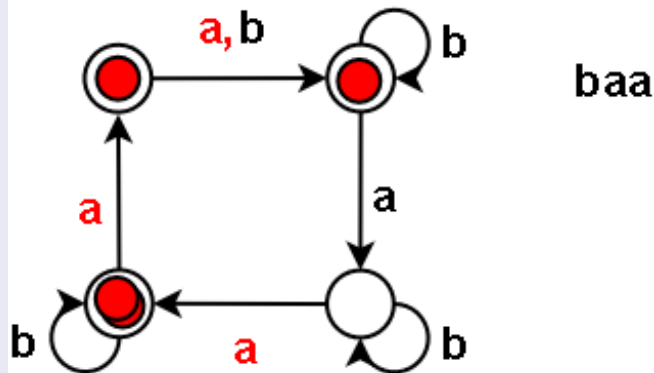
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányítás (J. Černý, 1964.)

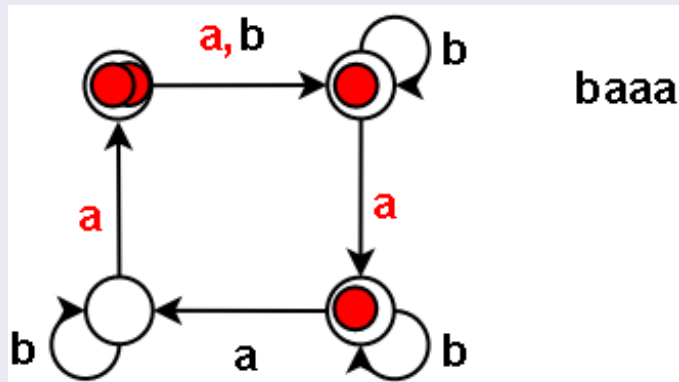
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

Írányítás (J. Černý, 1964.)

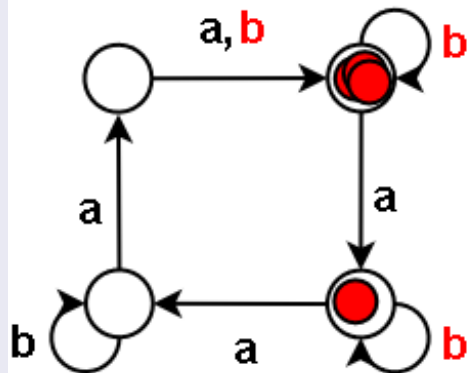
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

baaab

Írányítás (J. Černý, 1964.)

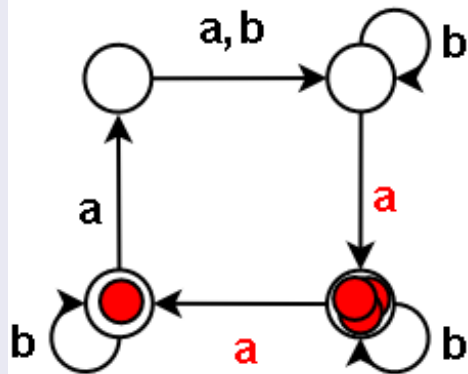
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

baaaba

Írányítás (J. Černý, 1964.)

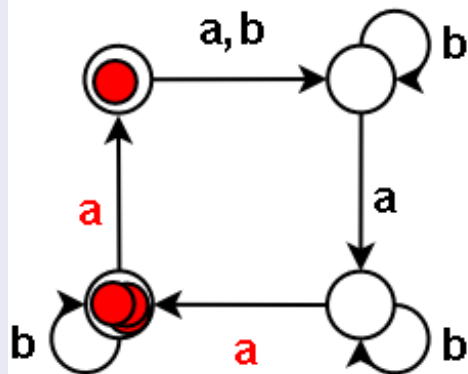
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

baaaba

Írányítás (J. Černý, 1964.)

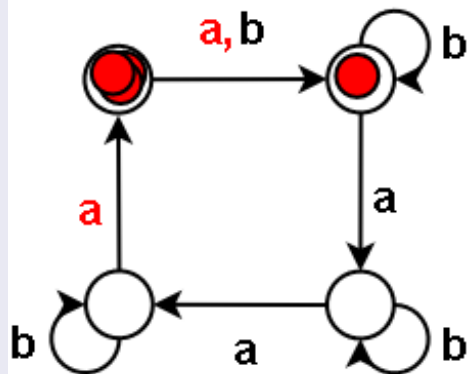
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

baaaba

Írányítás (J. Černý, 1964.)

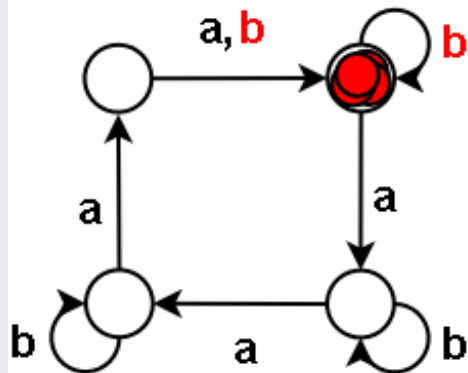
Írányító szó

Az $M = (Q, A, \delta)$ automatának $u \in A^*$ **írányító szava**, ha $|Qu| = 1$.

Vagyis ha $\forall p, q : pu = qu$.

M **írányítható**, ha van írányító szava.

Példa

baaabaab

$d(M), d(n)$

$d(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

Az előbbi példa automatára $d(M) = 9$.

$d(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d(n) = \max\{d(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotú automata}\}.$$

$d(n)$ kis n -ekre

- $d(1) = 0$.
- $d(2) = 1$.
- $d(3) = 4$.
- $d(4) = 9$.

$d(M), d(n)$

$d(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

Az előbbi példa automatára $d(M) = 9$.

$d(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d(n) = \max\{d(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotú automata}\}.$$

$d(n)$ kis n -ekre

- $d(1) = 0$.
- $d(2) = 1$.
- $d(3) = 4$.
- $d(4) = 9$.

$d(M), d(n)$

$d(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

Az előbbi példa automatára $d(M) = 9$.

$d(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d(n) = \max\{d(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotú automata}\}.$$

$d(n)$ kis n -ekre

- $d(1) = 0$.
- $d(2) = 1$.
- $d(3) = 4$.
- $d(4) = 9$.

$d(M), d(n)$

$d(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

Az előbbi példa automatára $d(M) = 9$.

$d(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d(n) = \max\{d(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotos automata}\}.$$

$d(n)$ kis n -ekre

- $d(1) = 0$.
- $d(2) = 1$.
- $d(3) = 4$.
- $d(4) = 9$.

$d(M), d(n)$

$d(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

Az előbbi példa automatára $d(M) = 9$.

$d(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d(n) = \max\{d(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotú automata}\}.$$

$d(n)$ kis n -ekre

- $d(1) = 0$.
- $d(2) = 1$.
- $d(3) = 4$.
- $d(4) = 9$.

$d(M), d(n)$

$d(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

Az előbbi példa automatára $d(M) = 9$.

$d(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d(n) = \max\{d(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotú automata}\}.$$

$d(n)$ kis n -ekre

- $d(1) = 0$.
- $d(2) = 1$.
- $d(3) = 4$.
- $d(4) = 9$.

$d(M), d(n)$

$d(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

Az előbbi példa automatára $d(M) = 9$.

$d(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d(n) = \max\{d(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotú automata}\}.$$

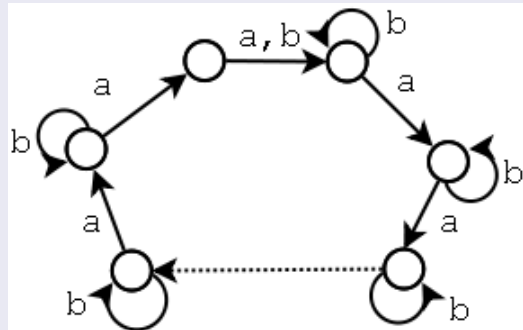
$d(n)$ kis n -ekre

- $d(1) = 0$.
- $d(2) = 1$.
- $d(3) = 4$.
- $d(4) = 9$.

A Sejtés

$d(n) \geq (n-1)^2$ (Černý, 1964)

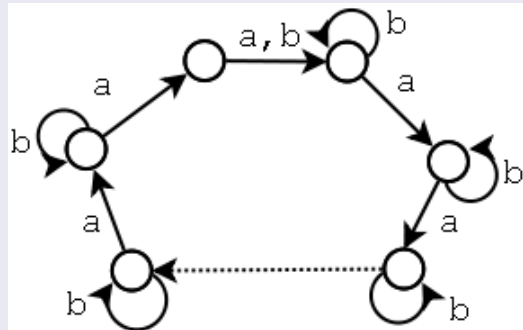
Legrövidebb irányító szó: $(ba^{n-1})^{n-2}b$, hossza $(n-1)^2$

A Černý-sejtés

$$d(n) \stackrel{?}{=} (n-1)^2$$

A Sejtés

$d(n) \geq (n-1)^2$ (Černý, 1964)

Legrövidebb irányító szó: $(ba^{n-1})^{n-2}b$, hossza $(n-1)^2$

A Černý-sejtés

$$d(n) \stackrel{?}{=} (n-1)^2$$

$$d(n) \leq 2^n - n - 1$$

Hatványautomata

Legyen $P_M = (P(Q), A, \delta')$ az M hatványautomatája:

$$\delta'(P, a) = \{\delta(p, a) : p \in P\}.$$

Észrevétel

$$\begin{aligned} u \text{ irányítja } M\text{-et} &\Leftrightarrow |\delta(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow |\delta'(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow P_M\text{-ben } u \text{ egyelemű halmazba viszi } Q\text{-t.} \end{aligned}$$

Tehát $d(M)$ ugyanannyi, mint P_M -ben a Q -ból a $\{\{q\} : q \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $2^n - n - 1$.

$$d(n) \leq 2^n - n - 1$$

Hatványautomata

Legyen $P_M = (P(Q), A, \delta')$ az M hatványautomatája:

$$\delta'(P, a) = \{\delta(p, a) : p \in P\}.$$

Észrevétel

$$\begin{aligned} u \text{ irányítja } M\text{-et} &\Leftrightarrow |\delta(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow |\delta'(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow P_M\text{-ben } u \text{ egyelemű halmazba viszi } Q\text{-t.} \end{aligned}$$

Tehát $d(M)$ ugyanannyi, mint P_M -ben a Q -ból a $\{\{q\} : q \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $2^n - n - 1$.

$$d(n) \leq 2^n - n - 1$$

Hatványautomata

Legyen $P_M = (P(Q), A, \delta')$ az M hatványautomatája:

$$\delta'(P, a) = \{\delta(p, a) : p \in P\}.$$

Észrevétel

$$\begin{aligned} u \text{ irányítja } M\text{-et} &\Leftrightarrow |\delta(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow |\delta'(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow P_M\text{-ben } u \text{ egyelemű halmazba viszi } Q\text{-t.} \end{aligned}$$

Tehát $d(M)$ ugyanannyi, mint P_M -ben a Q -ból a $\{\{q\} : q \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $2^n - n - 1$.

$$d(n) \leq 2^n - n - 1$$

Hatványautomata

Legyen $P_M = (P(Q), A, \delta')$ az M hatványautomatája:

$$\delta'(P, a) = \{\delta(p, a) : p \in P\}.$$

Észrevétel

$$\begin{aligned} u \text{ irányítja } M\text{-et} &\Leftrightarrow |\delta(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow |\delta'(Q, u)| = 1 \\ &\Leftrightarrow P_M\text{-ben } u \text{ egyelemű halmazba viszi } Q\text{-t.} \end{aligned}$$

Tehát $d(M)$ ugyanannyi, mint P_M -ben a Q -ból a $\{\{q\} : q \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $2^n - n - 1$.

Észrevétel

M irányítható $\Leftrightarrow$ minden $p, q \in Q$ -ra van u , amire $pu = qu$.

- $\Rightarrow$: triviális
- $\Leftarrow$: ha $|P| \geq 2$, akkor legyen $p \neq q \in P$.
Vegyünk egy u szót, amire $pu = qu$.
Akkor $|Pu| < |P|$. Innen indukció $|P|$ szerint.

Észrevétel

M irányítható $\Leftrightarrow$ minden $p, q \in Q$ -ra van u , amire $pu = qu$.

- $\Rightarrow$: triviális
- $\Leftarrow$: ha $|P| \geq 2$, akkor legyen $p \neq q \in P$.
Vegyünk egy u szót, amire $pu = qu$.
Akkor $|Pu| < |P|$. Innen indukció $|P|$ szerint.

Észrevétel

M irányítható $\Leftrightarrow$ minden $p, q \in Q$ -ra van u , amire $pu = qu$.

- $\Rightarrow$: triviális
- $\Leftarrow$: ha $|P| \geq 2$, akkor legyen $p \neq q \in P$.

Vegyünk egy u szót, amire $pu = qu$.

Akkor $|Pu| < |P|$. Innen indukció $|P|$ szerint.

Észrevétel

M irányítható $\Leftrightarrow$ minden $p, q \in Q$ -ra van u , amire $pu = qu$.

- $\Rightarrow$: triviális
- $\Leftarrow$: ha $|P| \geq 2$, akkor legyen $p \neq q \in P$.

Vegyünk egy u szót, amire $pu = qu$.

Akkor $|Pu| < |P|$. Innen indukció $|P|$ szerint.

Észrevétel

M irányítható $\Leftrightarrow$ minden $p, q \in Q$ -ra van u , amire $pu = qu$.

- $\Rightarrow$: triviális
- $\Leftarrow$: ha $|P| \geq 2$, akkor legyen $p \neq q \in P$.
Vegyünk egy u szót, amire $pu = qu$.
Akkor $|Pu| < |P|$. Innen indukció $|P|$ szerint.

Észrevétel

M irányítható $\Leftrightarrow$ minden $p, q \in Q$ -ra van u , amire $pu = qu$.

- $\Rightarrow$: triviális
- $\Leftarrow$: ha $|P| \geq 2$, akkor legyen $p \neq q \in P$.
Vegyünk egy u szót, amire $pu = qu$.
Akkor $|Pu| < |P|$. Innen indukció $|P|$ szerint.

$$d(n) = O(n^3)$$

Segédautomata M -hez

Legyen $M^2 = (Q^2, A, \delta^2)$, ahol $\delta^2((p, q), a) = (\delta(p, a), \delta(q, a))$.
(Direkt szorzat önmagával.)

Észrevétel

$pu = qu$ pontosan akkor, ha M^2 -ben $(p, q)u = (r, r)$ valamilyen r -re.
Tehát a $\{p, q\}$ halmazt összeajtó legrövidebb szó hossza ugyanannyi, mint M^2 gráfjában a (p, q) -ból a $\{(r, r) : r \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $n^2 - n$.

Következmény

$$d(n) \leq (n^2 - n)(n - 1) = n^3 - 2n^2 + n.$$

$$d(n) = O(n^3)$$

Segédautomata M -hez

Legyen $M^2 = (Q^2, A, \delta^2)$, ahol $\delta^2((p, q), a) = (\delta(p, a), \delta(q, a))$.
(Direkt szorzat önmagával.)

Észrevétel

$pu = qu$ pontosan akkor, ha M^2 -ben $(p, q)u = (r, r)$ valamilyen r -re.
Tehát a $\{p, q\}$ halmazt összeajtó legrövidebb szó hossza ugyanannyi, mint M^2 gráfjában a (p, q) -ból a $\{(r, r) : r \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $n^2 - n$.

Következmény

$$d(n) \leq (n^2 - n)(n - 1) = n^3 - 2n^2 + n.$$

$$d(n) = O(n^3)$$

Segédautomata M -hez

Legyen $M^2 = (Q^2, A, \delta^2)$, ahol $\delta^2((p, q), a) = (\delta(p, a), \delta(q, a))$.
(Direkt szorzat önmagával.)

Észrevétel

$pu = qu$ pontosan akkor, ha M^2 -ben $(p, q)u = (r, r)$ valamilyen r -re.
Tehát a $\{p, q\}$ halmazt összeajtó legrövidebb szó hossza ugyanannyi, mint M^2 gráfjában a (p, q) -ból a $\{(r, r) : r \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $n^2 - n$.

Következmény

$$d(n) \leq (n^2 - n)(n - 1) = n^3 - 2n^2 + n.$$

$$d(n) = O(n^3)$$

Segédautomata M -hez

Legyen $M^2 = (Q^2, A, \delta^2)$, ahol $\delta^2((p, q), a) = (\delta(p, a), \delta(q, a))$.
(Direkt szorzat önmagával.)

Észrevétel

$pu = qu$ pontosan akkor, ha M^2 -ben $(p, q)u = (r, r)$ valamilyen r -re.
Tehát a $\{p, q\}$ halmazt összejtő legrövidebb szó hossza ugyanannyi, mint M^2 gráfjában a (p, q) -ból a $\{(r, r) : r \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $n^2 - n$.

Következmény

$$d(n) \leq (n^2 - n)(n - 1) = n^3 - 2n^2 + n.$$

$$d(n) = O(n^3)$$

Segédautomata M -hez

Legyen $M^2 = (Q^2, A, \delta^2)$, ahol $\delta^2((p, q), a) = (\delta(p, a), \delta(q, a))$.
(Direkt szorzat önmagával.)

Észrevétel

$pu = qu$ pontosan akkor, ha M^2 -ben $(p, q)u = (r, r)$ valamilyen r -re.
Tehát a $\{p, q\}$ halmazt összeajtó legrövidebb szó hossza ugyanannyi, mint M^2 gráfjában a (p, q) -ból a $\{(r, r) : r \in Q\}$ halmazba vezető legrövidebb út hossza.

Ez legfeljebb $n^2 - n$.

Következmény

$$d(n) \leq (n^2 - n)(n - 1) = n^3 - 2n^2 + n.$$

Algoritmus

- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

Algoritmus

- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

Algoritmus

- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

Algoritmus

- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

Algoritmus

- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

Algoritmus

- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

Algoritmus

- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

Algoritmus

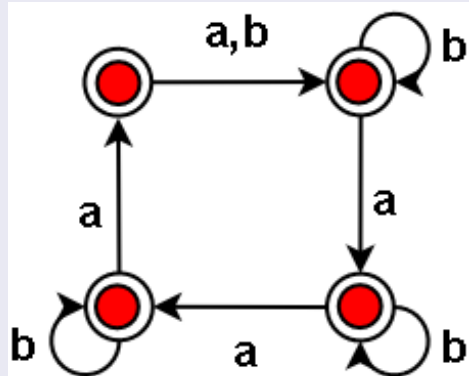
- 1 Kezdetben legyen $S = Q$ és $u = \varepsilon$.
- 2 Ha $|S| = 1$, vége, u irányítja M -et.
- 3 Legyen $v \in A^*$ egy legrövidebb olyan szó, amire $|Sv| < |S|$.
- 4 $S := Sv$, $u := uv$, menjünk a 2. pontra.

Tények

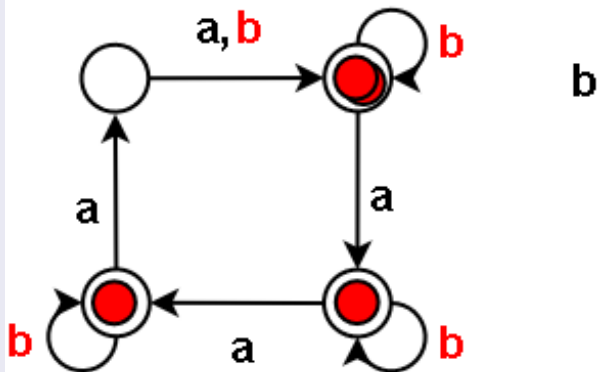
Az algoritmus irányító szót ad vissza.

Nem mindig a legrövidebbet!

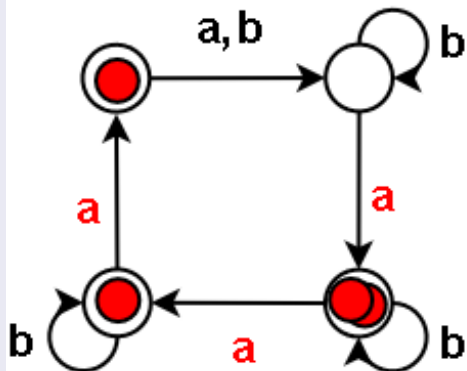
Példa

Példa

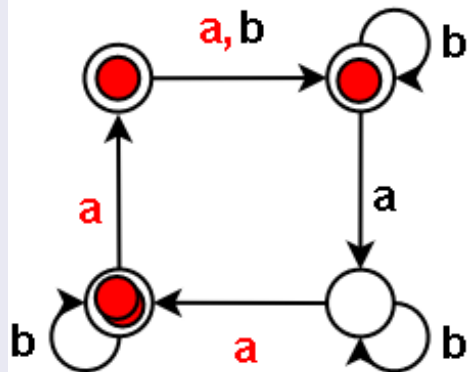

Példa

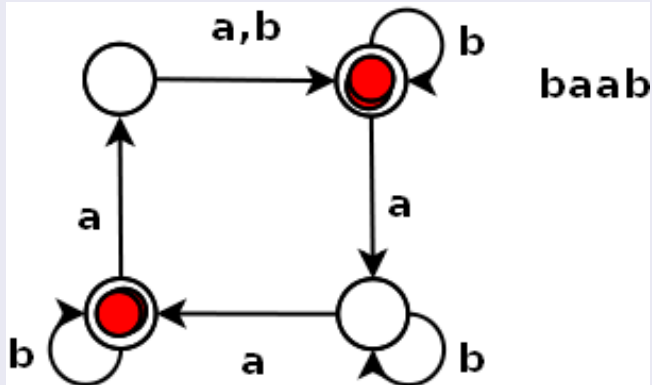
ba

Példa

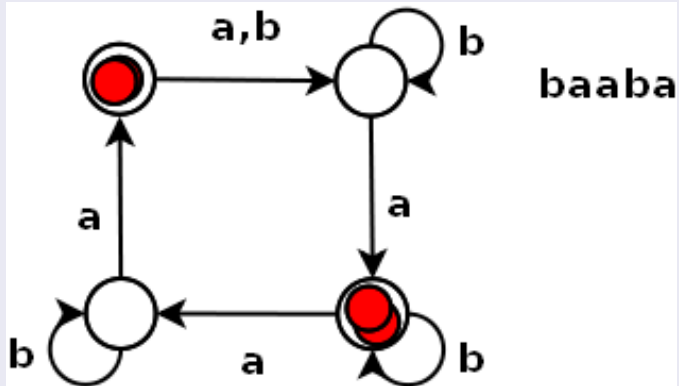

baa

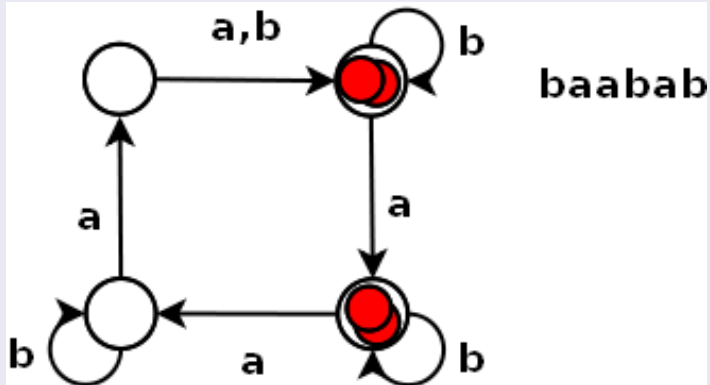
Példa

Példa

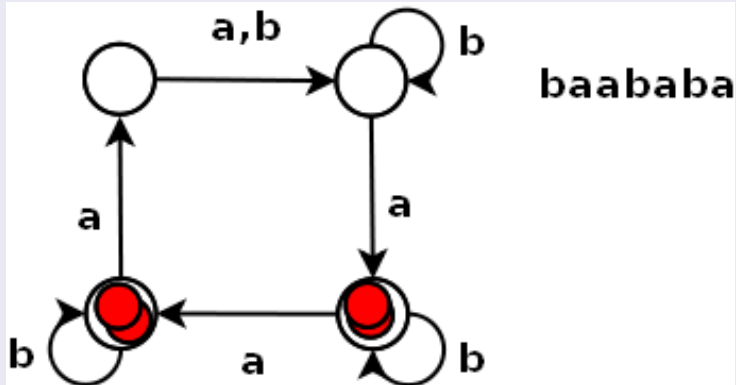
Példa

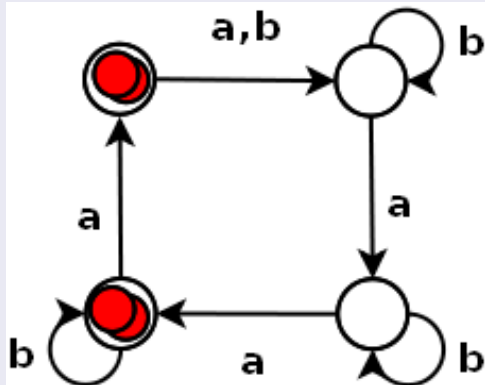
baabab

Példa

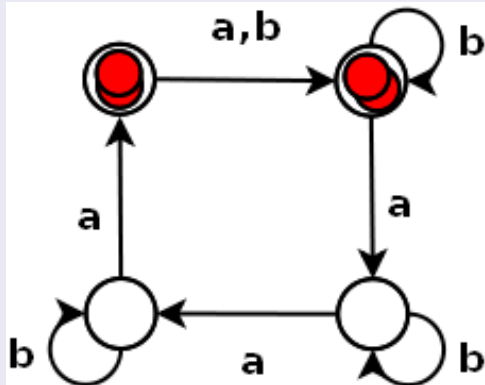

Példa

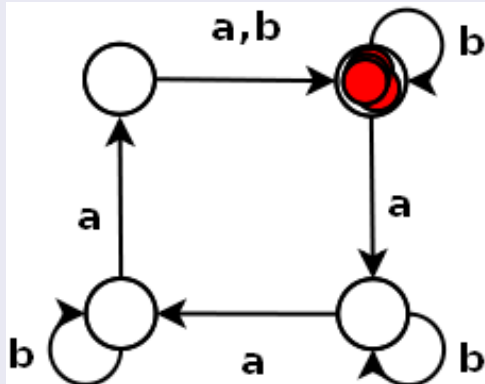
baababaa

Példa

baababaaa

Példa

baababaaab

10 hosszú!

Tétel (Frankl, 1982)

Ha $A_1, \dots, A_m$ r -elemű, $B_1, \dots, B_m$ pedig s -elemű halmazok úgy, hogy

- minden i -re $A_i \cap B_i = \emptyset$ és
- minden $i < j$ -re $A_i \cap B_j \neq \emptyset$,

akkor $m \leq \binom{r+s}{s}$.

Következmény (Pin, 1983)

$$d(n) \leq \frac{n^3 - n}{6}$$

Hogy?

A mohó algoritmus elemzésével.

Tétel (Frankl, 1982)

Ha $A_1, \dots, A_m$ r -elemű, $B_1, \dots, B_m$ pedig s -elemű halmazok úgy, hogy

- minden i -re $A_i \cap B_i = \emptyset$ és
- minden $i < j$ -re $A_i \cap B_j \neq \emptyset$,

akkor $m \leq \binom{r+s}{s}$.

Következmény (Pin, 1983)

$$d(n) \leq \frac{n^3 - n}{6}$$

Hogy?

A mohó algoritmus elemzésével.

Tétel (Frankl, 1982)

Ha $A_1, \dots, A_m$ r -elemű, $B_1, \dots, B_m$ pedig s -elemű halmazok úgy, hogy

- minden i -re $A_i \cap B_i = \emptyset$ és
- minden $i < j$ -re $A_i \cap B_j \neq \emptyset$,

akkor $m \leq \binom{r+s}{s}$.

Következmény (Pin, 1983)

$$d(n) \leq \frac{n^3 - n}{6}$$

Hogy?

A mohó algoritmus elemzésével.

Itt tartunk!

Eddig tehát ennyi ismert:

$$(n-1)^2 \leq d(n) \leq \frac{n^3 - n}{6}.$$

Speciális esetek

A sejtés igaz, ha M ...

- ...prím darab állapotú és benne egy betű ciklikus permutációt indukál (Pin, 1978);
- ...akárhány állapotú és benne egy betű ciklikus permutációt indukál (Dubuc, 1998);
- ...átmenetgráfjában van Euler-kör (Kari, 2003);
- ...aperiodikus (Trahtman, 2007);
- ...

...de az általános esetben továbbra is nyitott a kérdés.

Itt tartunk!

Eddig tehát ennyi ismert:

$$(n-1)^2 \leq d(n) \leq \frac{n^3 - n}{6}.$$

Speciális esetek

A sejtés igaz, ha M ...

- ...prím darab állapotú és benne egy betű ciklikus permutációt indukál (Pin, 1978);
- ...akárhány állapotú és benne egy betű ciklikus permutációt indukál (Dubuc, 1998);
- ...átmenetgráfjában van Euler-kör (Kari, 2003);
- ...aperiodikus (Trahtman, 2007);
- ...

...de az általános esetben továbbra is nyitott a kérdés.

Parciális automaták irányítása

Parciális automata

Parciális automata: egy $M = (Q, A, \delta)$ hármas, ahol

- Q, A : mint korábban;
- $\delta : Q \times A \rightarrow Q$ **parciális** függvény.

pu, Pu

δ ismét kiterjeszhető egy $\delta : Q \times A^* \rightarrow Q$ **parciális** függvénnyé.

$pu = q$: $\delta(p, u)$ értelmezett és eredménye q .

$Pu = R$: $\delta(p, u)$ értelmezett minden $p \in P$ -re és $R = \{pu : p \in P\}$.

Parciális automata

Parciális automata: egy $M = (Q, A, \delta)$ hármas, ahol

- Q, A : mint korábban;
- $\delta : Q \times A \rightarrow Q$ **parciális** függvény.

$\rho u, P u$

δ ismét kiterjeszhető egy $\delta : Q \times A^* \rightarrow Q$ **parciális** függvénnyé.

$\rho u = q$: $\delta(p, u)$ értelmezett és eredménye q .

$P u = R$: $\delta(p, u)$ értelmezett **minden** $p \in P$ -re és $R = \{\rho u : p \in P\}$.

Parciális automata

Parciális automata: egy $M = (Q, A, \delta)$ hármas, ahol

- Q, A : mint korábban;
- $\delta : Q \times A \rightarrow Q$ **parciális** függvény.

$\rho u, P u$

δ ismét kiterjeszhető egy $\delta : Q \times A^* \rightarrow Q$ **parciális** függvénnyé.

$\rho u = q$: $\delta(p, u)$ értelmezett és eredménye q .

$P u = R$: $\delta(p, u)$ értelmezett **minden** $p \in P$ -re és $R = \{\rho u : p \in P\}$.

Parciális automata

Parciális automata: egy $M = (Q, A, \delta)$ hármas, ahol

- Q, A : mint korábban;
- $\delta : Q \times A \rightarrow Q$ **parciális** függvény.

$\rho u, P u$

δ ismét kiterjeszhető egy $\delta : Q \times A^* \rightarrow Q$ **parciális** függvénnyé.

$\rho u = q$: $\delta(p, u)$ értelmezett és eredménye q .

$P u = R$: $\delta(p, u)$ értelmezett **minden** $p \in P$ -re és $R = \{\rho u : p \in P\}$.

Irányító szó

Az u szó **irányítja** az M parciális automatát, ha $|Qu| = 1$.

(pu minden $p \in Q$ -ra értelmezett kell legyen!)

M **irányítható**, ha van irányító szava.

$d_p(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d_p(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

$d_p(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d_p(n) = \max\{d_p(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotos parc. automata}\}.$$

Irányító szó

Az u szó **irányítja** az M parciális automatát, ha $|Qu| = 1$.

(pu minden $p \in Q$ -ra értelmezett kell legyen!)

M **irányítható**, ha van irányító szava.

$d_p(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d_p(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

$d_p(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d_p(n) = \max\{d_p(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotos parc. automata}\}.$$

Irányító szó

Az u szó **irányítja** az M parciális automatát, ha $|Qu| = 1$.

(pu minden $p \in Q$ -ra értelmezett kell legyen!)

M **irányítható**, ha van irányító szava.

$d_p(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d_p(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

$d_p(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d_p(n) = \max\{d_p(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotos parc. automata}\}.$$

Irányító szó

Az u szó **irányítja** az M parciális automatát, ha $|Qu| = 1$.

(pu minden $p \in Q$ -ra értelmezett kell legyen!)

M **irányítható**, ha van irányító szava.

$d_p(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d_p(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

$d_p(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d_p(n) = \max\{d_p(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotos parc. automata}\}.$$

Irányító szó

Az u szó **irányítja** az M parciális automatát, ha $|Qu| = 1$.

(pu minden $p \in Q$ -ra értelmezett kell legyen!)

M **irányítható**, ha van irányító szava.

$d_p(M)$

Ha M irányítható, legyen

$$d_p(M) = \min\{|u| : u \text{ irányítja } M\text{-et}\}.$$

$d_p(n)$

Ha $n \geq 1$, legyen

$$d_p(n) = \max\{d_p(M) : M \text{ irányítható, } n\text{-állapotos parc. automata}\}.$$

$$d_p(n) = O(2^n)$$

Hogy?

A hatványautomatás konstrukció itt is működik.

Javítás?

A páronkénti összeejthetőség most kevés.

Példa

$$d_p(n) = O(2^n)$$

Hogy?

A hatványautomatás konstrukció itt is működik.

Javítás?

A páronkénti összeejthetőség most kevés.

Példa

$$d_p(n) = O(2^n)$$

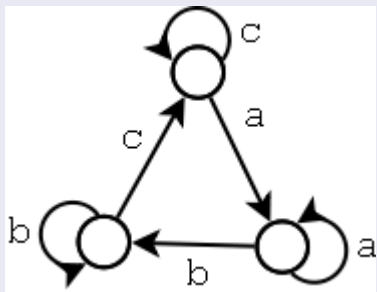
Hogy?

A hatványautomatás konstrukció itt is működik.

Javítás?

A páronkénti összeejthetőség most kevés.

Példa

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt{2}^n) \text{ (Ito-Tsuji, 2004)}$$

Konstrukció

Legyen $n = 2m$ páros, $Q = \{0, 1, \dots, n-1\}$, $A = \{a, b_1, \dots, b_m, c\}$ és δ a következő:

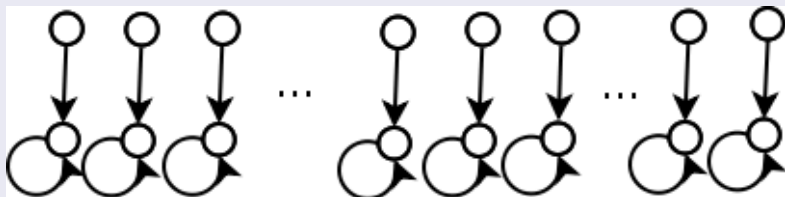
Az a betűhöz tartozó átmenet

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt{2}^n) \text{ (Ito-Tsuji, 2004)}$$

Konstrukció

Legyen $n = 2m$ páros, $Q = \{0, 1, \dots, n-1\}$, $A = \{a, b_1, \dots, b_m, c\}$ és δ a következő:

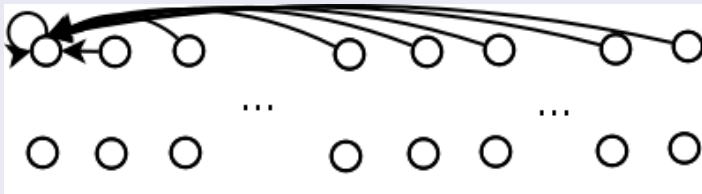
Az a betűhöz tartozó átmenet

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt{2^n}) \text{ (Ito-Tsuji, 2004)}$$

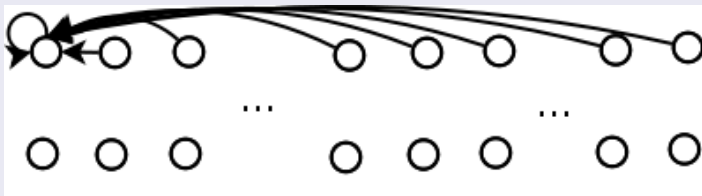
A c betűhöz tartozó átmenet

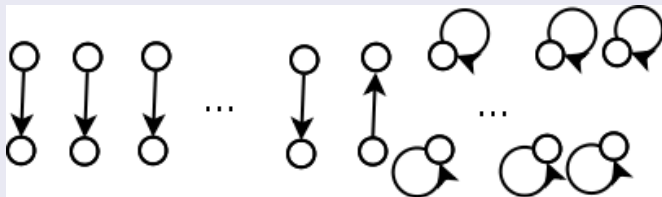
A $b_i, 1 \leq i \leq m$ betűhöz tartozó átmenet

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt{2}^n) \text{ (Ito-Tsuji, 2004)}$$

A c betűhöz tartozó átmenet

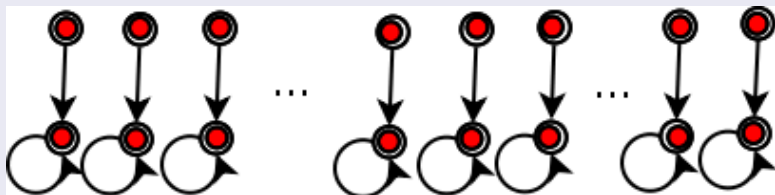

A $b_i, 1 \leq i \leq m$ betűhöz tartozó átmenet

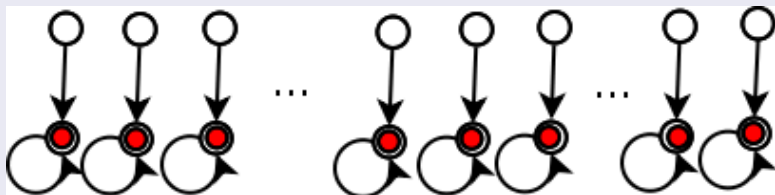
Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

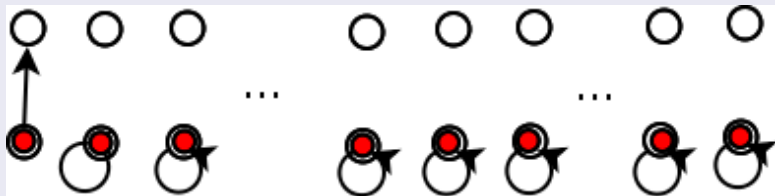
Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

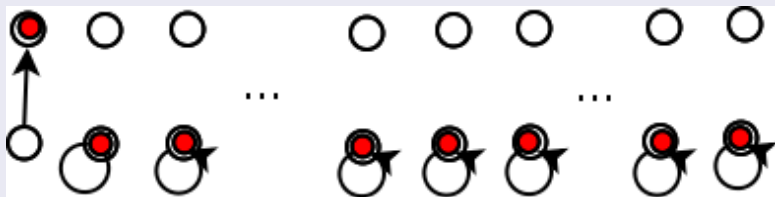
Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

Az automata irányítható

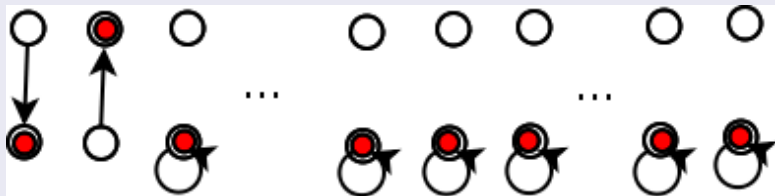
Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

Az automata irányítható

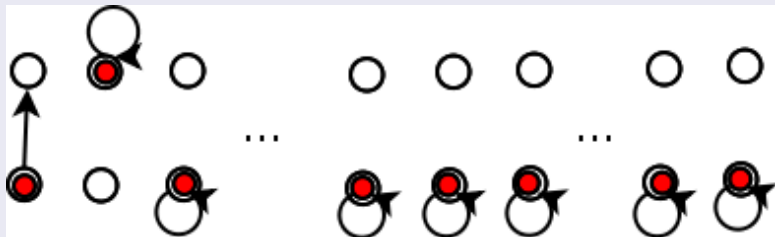
Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

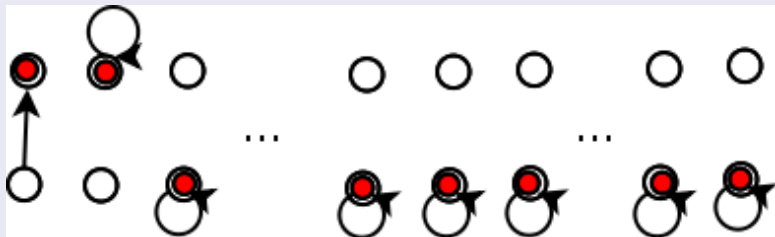
Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

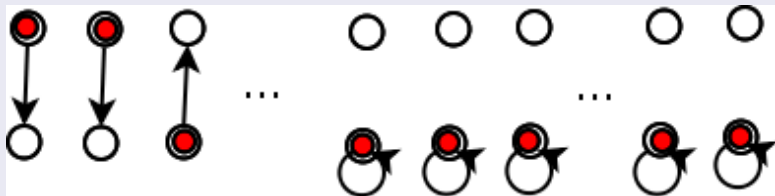
Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

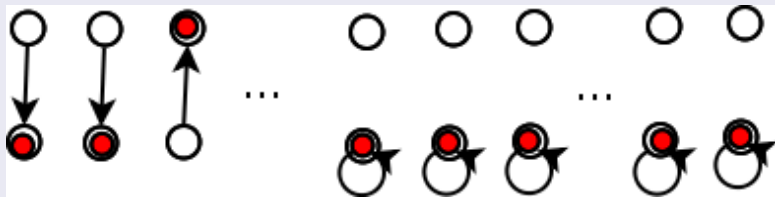
Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

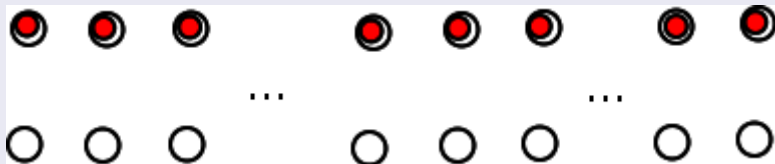
Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

Az automata irányítható

Ezt az automatát a következőképp tudjuk irányítani:

A szó hossza $2^m + 1 = 2^{n/2} + 1 = \Omega(\sqrt{2^n})$.

$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3}^n)$ (P. Martyugin, 2005)

Tétel

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3}^n)$$

Hogy?

Ugyanez hármas számrendszerben...

Írjunk cikket a négyes számrendszerről?

Nem, további variálásával a számrendszernek már nem lesz jobb...

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3^n}) \text{ (P. Martyugin, 2005)}$$

Tétel

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3^n})$$

Hogy?

Ugyanez hármas számrendszerben...

Írjunk cikket a négyes számrendszerről?

Nem, további variálásával a számrendszernek már nem lesz jobb...

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3^n}) \text{ (P. Martyugin, 2005)}$$

Tétel

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3^n})$$

Hogy?

Ugyanez hármass számrendszerben...

Írjunk cikket a négyes számrendszerről?

Nem, további variálásával a számrendszernek már nem lesz jobb...

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

(Zs. Gazdag, Sz. Iván, J. Nagy-György, 2009)

Tétel

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n}).$$

A továbbiakban rögzítsünk egy $M = (Q, A, \delta)$ irányítható parciális automatát, és legyen $n = |Q|$.

Bizonyítás – vázlat

- Először belátjuk, hogy van olyan $u \in A^*$, amire $|Qu| \leq n/3$ és $|u| \leq n \cdot \sqrt[3]{4^n}$.
- Aztán ezt a szót használjuk még $n/3$ -szor.

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

(Zs. Gazdag, Sz. Iván, J. Nagy-György, 2009)

Tétel

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n}).$$

A továbbiakban rögzítsünk egy $M = (Q, A, \delta)$ irányítható parciális automatát, és legyen $n = |Q|$.

Bizonyítás – vázlat

- Először belátjuk, hogy van olyan $u \in A^*$, amire $|Qu| \leq n/3$ és $|u| \leq n \cdot \sqrt[3]{4^n}$.
- Aztán ezt a szót használjuk még $n/3$ -szor.

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

(Zs. Gazdag, Sz. Iván, J. Nagy-György, 2009)

Tétel

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n}).$$

A továbbiakban rögzítsünk egy $M = (Q, A, \delta)$ irányítható parciális automatát, és legyen $n = |Q|$.

Bizonyítás – vázlat

- Először belátjuk, hogy van olyan $u \in A^*$, amire $|Qu| \leq n/3$ és $|u| \leq n \cdot \sqrt[3]{4^n}$.
- Aztán ezt a szót használjuk még $n/3$ -szor.

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

(Zs. Gazdag, Sz. Iván, J. Nagy-György, 2009)

Tétel

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n}).$$

A továbbiakban rögzítsünk egy $M = (Q, A, \delta)$ irányítható parciális automatát, és legyen $n = |Q|$.

Bizonyítás – vázlat

- Először belátjuk, hogy van olyan $u \in A^*$, amire $|Qu| \leq n/3$ és $|u| \leq n \cdot \sqrt[3]{4^n}$.
- Aztán ezt a szót használjuk még $n/3$ -szor.

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

(Zs. Gazdag, Sz. Iván, J. Nagy-György, 2009)

Tétel

$$d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n}).$$

A továbbiakban rögzítsünk egy $M = (Q, A, \delta)$ irányítható parciális automatát, és legyen $n = |Q|$.

Bizonyítás – vázlat

- Először belátjuk, hogy van olyan $u \in A^*$, amire $|Qu| \leq n/3$ és $|u| \leq n \cdot \sqrt[3]{4^n}$.
- Aztán ezt a szót használjuk még $n/3$ -szor.

Transzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -transzverzális, ha minden Θ -osztályból **pontosan egy** elemet tartalmaz.

Szemitranzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -szemitranzverzális, ha minden Θ -osztályból **legfeljebb egy** elemet tartalmaz.

Transzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -transzverzális, ha minden Θ -osztályból **pontosan egy** elemet tartalmaz.

Szemitranzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -szemitranzverzális, ha minden Θ -osztályból **legfeljebb egy** elemet tartalmaz.

Transzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -transzverzális, ha minden Θ -osztályból **pontosan egy** elemet tartalmaz.

Szemitranzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -szemitranzverzális, ha minden Θ -osztályból **legfeljebb egy** elemet tartalmaz.

Transzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -**transzverzális**, ha minden Θ -osztályból **pontosan egy** elemet tartalmaz.

Szemitranzverzális

Legyen Θ egy ekvivalencia-reláció Q -n. $P \subseteq Q$ egy Θ -**szemitranzverzális**, ha minden Θ -osztályból **legfeljebb egy** elemet tartalmaz.

A (szemi)transzverzálisok száma

Lemma

Ha Θ egy k indexű ekvivalencia-reláció, akkor **legfeljebb** 2^{n-k} különböző Θ -transzverzális létezik.

Lemma

Ha Θ egy k indexű ekvivalencia-reláció, akkor **legfeljebb** $\left(\frac{n+k}{k}\right)^k$ különböző Θ -szemitranszverzális létezik.

A (szemi)transzverzálisok száma

Lemma

Ha Θ egy k indexű ekvivalencia-reláció, akkor **legfeljebb 2^{n-k}** különböző Θ -transzverzális létezik.

Lemma

Ha Θ egy k indexű ekvivalencia-reláció, akkor **legfeljebb $\left(\frac{n+k}{k}\right)^k$** különböző Θ -szemitranszverzális létezik.

A (szemi)transzverzálisok száma

Lemma

Ha Θ egy k indexű ekvivalencia-reláció, akkor **legfeljebb 2^{n-k}** különböző Θ -transzverzális létezik.

Lemma

Ha Θ egy k indexű ekvivalencia-reláció, akkor **legfeljebb $\left(\frac{n+k}{k}\right)^k$** különböző Θ -szemitranszverzális létezik.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.

- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k+1)2^k$, kész.

A transzverzálisok köze a témához

Lemma

Tetszőleges $1 \leq k < n$ -hez létezik olyan u_k , amire $|Qu_k| \leq n - k$ és $|u_k| \leq k2^{k-1}$.

Bizonyítás

Indukció k -ra. $k = 1$ triviális, kell legyen egy $a \in A$, amire $|Qa| < n$.

- Ha $|Qu_k| < n - k$, akkor $u_{k+1} = u_k$ jó lesz.
- Egyébként legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu_k = qu_k$. Θ egy $n - k$ indexű ekvivalenciareláció. Jelölje P a Qu_k halmazt.

Vegyünk egy legrövidebb v szót, amire Pv definiált és melyre létezik $p \neq q \in P$: $pv\Theta qv$. (Ilyen szó van.)

Akkor v összes v' valódi prefixére Pv' egy Θ -transzverzális. Mivel v legrövidebb, különbözőek.

Tehát $|v|$ legfeljebb a különböző Θ -transzverzálisok száma: $|v| \leq 2^k$.

Akkor $u_{k+1} = u_k v u_k$ jó lesz, a hossza legfeljebb $2 \cdot k2^{k-1} + 2^k = (k + 1)2^k$, kész.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $p\Theta qv$.
- Legyen $w = wv$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $pv\Theta qv$.
- Legyen $w = wvu$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $pv\Theta qv$.
- Legyen $w = wvu$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $pv\Theta qv$.
- Legyen $w = wvu$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $pv\Theta qv$.
- Legyen $w = wvu$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $p\Theta qv$.
- Legyen $w = wvu$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $pv\Theta qv$.
- Legyen $w = wvu$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

$$d_3(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n})$$

Legyen $n = 3m$. Előző lemma szerint egy u szóra $|Qu| \leq m$ és $|u| \leq m2^{2m}$. Legyen $p\Theta q \Leftrightarrow pu = qu$.

Algoritmus

- Legyen $w = u$ és $P = Qu$.
- Ha $|P| = 1$, vége, adjuk vissza w -t.
- Különben vegyünk egy legrövidebb olyan v szót, amire létezik $p \neq q \in P$ úgy, hogy $pv\Theta qv$.
- Legyen $w = wvu$ és $P = Pvu$. Menjünk a 2. pontra.

w

Egyrészt w irányítja M -et.

Másrészt $|w|$ legfeljebb m -szer $|u|$, plusz a különböző Θ -szemitranszverzálisok száma, vagyis

$$\begin{aligned}d_p(M) &\leq m \cdot |u| + \left(\frac{n+m}{m}\right)^m \\ &\leq m^2 \cdot 2^{2m} + \left(\frac{n+m}{m}\right)^m \\ &\leq n^2 \cdot 2^{2n/3} + \left(\frac{4n/3}{n/3}\right)^{n/3} \\ &= O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n}).\end{aligned}$$

w

Egyrészt w irányítja M -et.

Másrészt $|w|$ legfeljebb m -szer $|u|$, plusz a különböző Θ -szemitranszverzálisok száma, vagyis

$$\begin{aligned}d_p(M) &\leq m \cdot |u| + \left(\frac{n+m}{m}\right)^m \\ &\leq m^2 \cdot 2^{2m} + \left(\frac{n+m}{m}\right)^m \\ &\leq n^2 \cdot 2^{2n/3} + \left(\frac{4n/3}{n/3}\right)^{n/3} \\ &= O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4}^n).\end{aligned}$$

w

Egyrészt w irányítja M -et.

Másrészt $|w|$ legfeljebb m -szer $|u|$, plusz a különböző Θ -szemitranszverzálisok száma, vagyis

$$\begin{aligned}d_p(M) &\leq m \cdot |u| + \left(\frac{n+m}{m}\right)^m \\ &\leq m^2 \cdot 2^{2m} + \left(\frac{n+m}{m}\right)^m \\ &\leq n^2 \cdot 2^{2n/3} + \left(\frac{4n/3}{n/3}\right)^{n/3} \\ &= O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4^n}).\end{aligned}$$

Ismert korlátok

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3}^n) \text{ és } d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4}^n).$$

Szerintünk...

$$d_p(n) = \Theta(p(n) \cdot \sqrt[3]{3}^n)$$

valami $p(n)$ polinomra.

Ismert korlátok

$$d_p(n) = \Omega(\sqrt[3]{3}^n) \text{ és } d_p(n) = O(n^2 \cdot \sqrt[3]{4}^n).$$

Szerintünk...

$$d_p(n) = \Theta(p(n) \cdot \sqrt[3]{3}^n)$$

valami $p(n)$ polinomra.

Alsó korlát, ha $A = \{a, b, c\}$

Konstrukció

Legyen π a $Q = \{1, \dots, n\}$ halmaz egy permutációja és $C_1, \dots, C_k$ ennek osztályai. Minden $1 \leq i \leq k$ -ra legyen $p_i \in C_i$ egy reprezentáns.

Definiáljuk a következő $M = (Q, \{a, b, c\}, \delta)$ parciális automatát:

- minden $q \in Q$ -ra qa legyen a q osztályának a reprezentáns eleme;
- minden $q \in Q$ -ra qb legyen $\pi(q)$;
- minden $q \in Q$ -ra qc pontosan akkor definiált, ha $\pi(q) = p_i$ valamely $1 \leq i \leq k$ -ra.

Akkor M irányítható, a legrövidebb irányító szavának hossza: $o(\pi) + 1$, ahol $o(\pi)$ a π rendje, vagyis a legkisebb $k \geq 1$, amire $\pi^k = \text{id}_Q$.

Alsó korlát, ha $A = \{a, b, c\}$

Konstrukció

Legyen π a $Q = \{1, \dots, n\}$ halmaz egy permutációja és $C_1, \dots, C_k$ ennek osztályai. Minden $1 \leq i \leq k$ -ra legyen $p_i \in C_i$ egy reprezentáns.

Definiáljuk a következő $M = (Q, \{a, b, c\}, \delta)$ parciális automatát:

- minden $q \in Q$ -ra qa legyen a q osztályának a reprezentáns eleme;
- minden $q \in Q$ -ra qb legyen $\pi(q)$;
- minden $q \in Q$ -ra qc pontosan akkor definiált, ha $\pi(q) = p_i$ valamely $1 \leq i \leq k$ -ra.

Akkor M irányítható, a legrövidebb irányító szavának hossza: $o(\pi) + 1$, ahol $o(\pi)$ a π **rendje**, vagyis a legkisebb $k \geq 1$, amire $\pi^k = \text{id}_Q$.

Alsó korlát, ha $A = \{a, b, c\}$

Konstrukció

Legyen π a $Q = \{1, \dots, n\}$ halmaz egy permutációja és $C_1, \dots, C_k$ ennek osztályai. Minden $1 \leq i \leq k$ -ra legyen $p_i \in C_i$ egy reprezentáns.

Definiáljuk a következő $M = (Q, \{a, b, c\}, \delta)$ parciális automatát:

- minden $q \in Q$ -ra qa legyen a q osztályának a reprezentáns eleme;
- minden $q \in Q$ -ra qb legyen $\pi(q)$;
- minden $q \in Q$ -ra qc pontosan akkor definiált, ha $\pi(q) = p_i$ valamely $1 \leq i \leq k$ -ra.

Akkor M irányítható, a legrövidebb irányító szavának hossza: $o(\pi) + 1$, ahol $o(\pi)$ a π **rendje**, vagyis a legkisebb $k \geq 1$, amire $\pi^k = \text{id}_Q$.

Alsó korlát, ha $A = \{a, b, c\}$

Konstrukció

Legyen π a $Q = \{1, \dots, n\}$ halmaz egy permutációja és $C_1, \dots, C_k$ ennek osztályai. Minden $1 \leq i \leq k$ -ra legyen $p_i \in C_i$ egy reprezentáns.

Definiáljuk a következő $M = (Q, \{a, b, c\}, \delta)$ parciális automatát:

- minden $q \in Q$ -ra qa legyen a q osztályának a reprezentáns eleme;
- minden $q \in Q$ -ra qb legyen $\pi(q)$;
- minden $q \in Q$ -ra qc pontosan akkor definiált, ha $\pi(q) = p_i$ valamely $1 \leq i \leq k$ -ra.

Akkor M irányítható, a legrövidebb irányító szavának hossza: $o(\pi) + 1$, ahol $o(\pi)$ a π rendje, vagyis a legkisebb $k \geq 1$, amire $\pi^k = \text{id}_Q$.

Alsó korlát, ha $A = \{a, b, c\}$

Konstrukció

Legyen π a $Q = \{1, \dots, n\}$ halmaz egy permutációja és $C_1, \dots, C_k$ ennek osztályai. Minden $1 \leq i \leq k$ -ra legyen $p_i \in C_i$ egy reprezentáns.

Definiáljuk a következő $M = (Q, \{a, b, c\}, \delta)$ parciális automatát:

- minden $q \in Q$ -ra qa legyen a q osztályának a reprezentáns eleme;
- minden $q \in Q$ -ra qb legyen $\pi(q)$;
- minden $q \in Q$ -ra qc pontosan akkor definiált, ha $\pi(q) = p_i$ valamely $1 \leq i \leq k$ -ra.

Akkor M irányítható, a legrövidebb irányító szavának hossza: $o(\pi) + 1$, ahol $o(\pi)$ a π **rendje**, vagyis a legkisebb $k \geq 1$, amire $\pi^k = \text{id}_Q$.

Alsó korlát, ha $A = \{a, b, c\}$

Konstrukció

Legyen π a $Q = \{1, \dots, n\}$ halmaz egy permutációja és $C_1, \dots, C_k$ ennek osztályai. Minden $1 \leq i \leq k$ -ra legyen $p_i \in C_i$ egy reprezentáns.

Definiáljuk a következő $M = (Q, \{a, b, c\}, \delta)$ parciális automatát:

- minden $q \in Q$ -ra qa legyen a q osztályának a reprezentáns eleme;
- minden $q \in Q$ -ra qb legyen $\pi(q)$;
- minden $q \in Q$ -ra qc pontosan akkor definiált, ha $\pi(q) = p_i$ valamely $1 \leq i \leq k$ -ra.

Akkor M irányítható, a legrövidebb irányító szavának hossza: $o(\pi) + 1$, ahol $o(\pi)$ a π **rendje**, vagyis a legkisebb $k \geq 1$, amire $\pi^k = \text{id}_Q$.

Alsó korlát, ha $A = \{a, b, c\}$

Konstrukció

Legyen π a $Q = \{1, \dots, n\}$ halmaz egy permutációja és $C_1, \dots, C_k$ ennek osztályai. Minden $1 \leq i \leq k$ -ra legyen $p_i \in C_i$ egy reprezentáns.

Definiáljuk a következő $M = (Q, \{a, b, c\}, \delta)$ parciális automatát:

- minden $q \in Q$ -ra qa legyen a q osztályának a reprezentáns eleme;
- minden $q \in Q$ -ra qb legyen $\pi(q)$;
- minden $q \in Q$ -ra qc pontosan akkor definiált, ha $\pi(q) = p_i$ valamely $1 \leq i \leq k$ -ra.

Akkor M irányítható, a legrövidebb irányító szavának hossza: $o(\pi) + 1$, ahol $o(\pi)$ a π **rendje**, vagyis a legkisebb $k \geq 1$, amire $\pi^k = \text{id}_Q$.

S_n rendje szuperpolinom

Tétel (Landau, 1903)

Egy n -elemű halmazon egy maximális rendű permutáció rendje

$$e^{\Theta(\sqrt{n \cdot \ln n})}.$$

Következmény

Hárombetűs ábécére megszorítva is,

$$d_p(n) = \Omega(c^{\sqrt{n \cdot \ln n}})$$

alkalmas $c > 1$ konstansra.

Nyitott kérdés

Igaz-e, hogy $d_p(n) = \Omega(c^n)$ valamilyen $c > 1$ -re ebben az esetben is?

S_n rendje szuperpolinom

Tétel (Landau, 1903)

Egy n -elemű halmazon egy maximális rendű permutáció rendje

$$e^{\Theta(\sqrt{n \cdot \ln n})}.$$

Következmény

Hárombetűs ábécére megszorítva is,

$$d_p(n) = \Omega(c^{\sqrt{n \cdot \ln n}})$$

alkalmas $c > 1$ konstansra.

Nyitott kérdés

Igaz-e, hogy $d_p(n) = \Omega(c^n)$ valamilyen $c > 1$ -re ebben az esetben is?

S_n rendje szuperpolinom

Tétel (Landau, 1903)

Egy n -elemű halmazon egy maximális rendű permutáció rendje

$$e^{\Theta(\sqrt{n \cdot \ln n})}.$$

Következmény

Hárombetűs ábécére megszorítva is,

$$d_p(n) = \Omega(c^{\sqrt{n \cdot \ln n}})$$

alkalmas $c > 1$ konstansra.

Nyitott kérdés

Igaz-e, hogy $d_p(n) = \Omega(c^n)$ valamilyen $c > 1$ -re ebben az esetben is?

Házi feladat

Javítsunk meg a következő korlátok közül legalább hármat!

	Ω	O
$d(n)$	$(n-1)^2$	$\frac{n^3-n}{6}$
$d_p(n)$	$\sqrt[3]{3}^n$	$n^2 \cdot \sqrt[3]{4}^n$
$d_{p,3}(n)$	$c^{\sqrt{n \cdot \ln n}}$	$n^2 \cdot \sqrt[3]{4}^n$

Köszönöm a figyelmet.